

Демонстрационный вариант 2017 г. – задание №9.

9. Түбөндөгө жөмлөдө барлык тыныш билгелөре номерланган. Аныклагыч алдыннан куелган тыныш билгесенен номерын языгыз.

Чыркый¹, ял итэргэ вакытым булмады бу жэйне²: төннөрен тычкан аулуйм³, көндөз черем итеп алам да яңа оя ясыим⁴, шулай эш⁵, мәшәкәт белән нурлы жэй үтеп тә киткән⁶.

Решение:

Аныклагыч — жөмлөдө һәрвакыт ияртүче кисәктән соң килеп, аның мәгънәсенә өстәмә ачыклык, төгәллек кертә торган сүз.

ял итэргэ вакытым булмады бу жэйне. — нишләп вакыт булмады? — (жэй буе) төннөрен тычкан аулуйм, көндөз черем итеп алам да яңа оя ясыим

Ответ: 2.

Демонстрационный вариант 2016 г. – задание №9.

Керпе

1) Урмандагы алан буйлап керпе бара. 2) Кая карама кыштырдавык яфраклар. 3) Алар яңгыр шикелле ашыкмый гына агач ябалдаэларыннан явалар да явалар. 4) Аяк асты, бөтен тирә-як сары, кызгылт яфраклар белән түшәлгән.

5) Калын итеп түшәлгән яфрак келәм өстеннән баруы уызык та, рәхәт тә. 6) Көзнәң шушундый жылы, вак яңгыр сибәләп торган вакытын ярата Керпе. 7) Жылы яктан килгән кошлар кире китеп баралар, алар кыштан кыштан качалар. 8) Ак каен башында тукран тукулдый, нидер сөйләнеп саескан очып үтте, яфракларгы сак кына кыштырдатып тычкан йөгәрә: урман үз тормышы белән яши.

9) Керпе кышка эзерләнә. 10) Эше күп, өлгер генә! 11) Хәзер дә аркасында зур гына гөмбә салып, оясына алып кайтып бара. 12) Кору яфракларны жыеп оясына ташырга, аны салкын үтеп кермәслек итеп жылытырга кирәк. 13) Шулчак Керпе күптәнге танышы Чыркый — чыпчыкның чыркылдавын ишетеп алды.

— 14) Кая ашыгасың, Керпе, берәз ял итеп ал, күптән күзгә күренгәнәң юк. -15) Чыркый, ял итэргэ вакытым булмады быелгы жэйне: төннөрен тычкан

аулым, көндөз черем итеп алам да оя ясым, шулай эш, мәшәкәт белән нурлы жәй үтеп тә киткән. 16) Үзең ничек үткәрдәң жәйне?

— 17) Мин бит хәзер шәһәрдә яшим. 18) Шәһәрдә бөтен нәрсә дә бар! — диде Чыркый.

— 19) Безнең чыпчык халкына ризык та мул. 20) Адым саен зур-зур савытлар, андагы азыкныд исәбе юк. 21) Шул саытлар тирәсендә кешеләр дә нидер актарып эзли, этләр-песиләр жыела, чәүкә-саесканнар да очып килә. 22) Интекмә, әйдә син дә күчеп кил шәһәргә.

— 23) Гөмбәне үзем белән алыммы?

— 24) Шәһәрдә сиңа ник кирәге бар аның? 25) Шәһәрдә кая карама гөмбә! 26) Тибеп кенә китәләр.

Факил Сафин

Факил Миңнемөхәммәт улы Сафин (1954) — **язучы, шагыйрь**. Балалар өчендә шигырьләр яза. Ул үз әсәрләрендә яшәүгә дан җырлый, киләчәкне фәжигаләрдән кискәтеп куярга омтыла, «Биек таулар башларында» исемле романында сугыш афәтләре тетрәндергеч итеп сурәтләнә. Әлеге романы өчен аңа Язучылар берлегенең Гаяз Исхакий бүләге бирелде.

9. Түбәндәге жөмләдә барлык тыныш билгеләре номерланган. Аныклагыч алдыннан куелган тыныш билгесенең номерын языгыз.

Чыркый¹, ял итәргә вакытым булмады бу жәйне²: төннәрен тычкан аулым³, көндөз черем итеп алам да яңа оя ясым⁴, шулай эш⁵, мәшәкәт белән нурлы жәй үтеп тә киткән⁶.

Решение:

Аныклагыч — жөмләдә һәрвакыт ияртүче кисәктән соң килеп, аның мәгънәсенә өстәмә ачыклык, төгәллек кертә торган сүз.

ял итәргә вакытым булмады бу жәйне. — нишләп вакыт булмады? — (жәй буе) төннәрен тычкан аулым, көндөз черем итеп алам да яңа оя ясым

Ответ: 2.